

XIV KONKURS WIEDZY OBYWATELSKIEJ I EKONOMICZNEJ

TEST ETAPU REJONOWEGO, 9 STYCZNIA 2017 R.

ARKUSZ ZADAŃ

1. Sprawdź, czy arkusz z zadaniami zawiera 8 stron.
2. Masz 75 minut na rozwiązanie zadań i przeniesienie odpowiedzi na kartę odpowiedzi. Ocenie podlega tylko karta odpowiedzi.
3. Rozwiąż zadania na podstawie informacji zawartych w materiałach zamieszczonych w tym arkuszu oraz źródłach wskazanych w zakresie wymagań konkursowych. O ile nie jest powiedziane inaczej, podane polecenia dotyczą Polski.
4. W każdym zadaniu zaznacz tylko jedną odpowiedź. Zanim to zrobisz, przeanalizuj wszystkie podane odpowiedzi i zwróć uwagę, aby zaznaczyć najpełniejszą z nich.
5. Odpowiedź na dane zadanie zamknięte zaznacz dokładnie zamalowując kratkę znajdującą się po lewej stronie litery odpowiedzi, np. gdy wybrałeś A:

1. A B C D

Kratka powinna być zamalowana jak najpełniej. Staraj się nie wykraczać poza jej obręb.

Jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenia zaznacz kółkiem i zamaluj inną odpowiedź:

1. A B C D

Zwróć uwagę, żeby kółko nie wkraczało w obręb krater innego zadania. Błędna odpowiedź możesz poprawić tylko raz (w jednym zadaniu może być tylko jedno kółko). W innym wypadku otrzymasz 0 punktów za zadanie.

Zaznacz jedną prawidłową odpowiedź.

Zadanie 1. (0-1)

Zgodnie z postulatami przedstawionymi przez prof. Ewę Łętowską w książce „Po co ludziom konstytucja?”, który rozdział Konstytucji RP ma najbardziej bezpośredni wpływ na pozycję zwykłego obywatela w państwie?

- A. II (Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela)
- B. III (Źródła prawa)
- C. VII (Samorząd terytorialny)
- D. XII (Zmiana Konstytucji)

Zadanie 2. (0-1)

Obywatele Nibylandii zgłosili się do ciebie z prośbą o napisanie krótkiej, złożonej z maksymalnie trzech rozdziałów, ustawy zasadniczej dla ich krainy. Który z poniższych rozdziałów możesz pominąć tak, aby przedstawić projekt konstytucji zawierający tylko niezbędne regulacje?

- A. zasady zmiany konstytucji
- B. prawa mieszkańców Nibylandii
- C. ustrój i organy władzy Nibylandii
- D. obowiązki mieszkańców Nibylandii

Zadanie 3. (0-1)

Wskaż osobę pełniącą funkcję Rzecznika Praw Obywatelskich w styczniu 2017 r.

A

B

C

D

Źródło (w kolejności przypadkowej): [TK](#), [KPRM](#), [WP.pl](#), [NGO.pl](#) z dn. 15.12.2016 r.

Zadanie 4. (0-1)

Dokończ zdanie.

Funkcję analogiczną do tej pełnionej przez sekcje samorządu uczniowskiego, realizują/realizuje w Sejmie...

- A. Prezydium Sejmu.
- B. Kancelaria Sejmu.
- C. komisje parlamentarne.
- D. posłowie podczas posiedzenia plenarnego.

Zapoznaj się z poniższymi wynikami głosowania w Sejmie nad odrzuceniem poprawek 1-3 zgłoszonych przez Senat do ustawy o zmianie ustawy o PIT i, jeśli będzie to zasadne, wykorzystaj je do rozwiązania zadań 5-7.

Klub/Koło	Liczba czł.	Głosowało	Za	Przeciw	Wstrzymało się	Nie głosowało
PiS	234	218	-	218	-	16
PO	132	115	115	-	-	17
Kukiz15	36	35	30	-	5	1
N	31	29	29	-	-	2
PSL	16	12	1	-	11	4
ED	4	4	4	-	-	-
niez.	4	4	3	1	-	-
WiS	3	2	-	2	-	1

Senat przyjął jedynie poprawki 1-3 do ustawy o zmianie ustawy o PIT.

Źródło: [Sejm RP](#). Głosowanie odbyło się 29.11.2016 r.

Zadanie 5. (0-1)

W jakiej wersji została skierowana do Prezydenta RP ustawa o zmianie ustawy o PIT?

- A. w wersji uwzględniającej poprawki Senatu
- B. w wersji pierwotnie uchwalonej przez Sejm

Zadanie 6. (0-1)

Czy Prezydent RP jest zobowiązany do podpisania ustawy uchwalonej przez Sejm i Senat?

- A. tak
- B. nie

Zadanie 7. (0-1)

Czy którykolwiek z klubów poselskich dysponuje liczbą członków gwarantującą uzyskanie bezwzględnej większości głosów, niezależnie od liczby posłów biorących udział w głosowaniu?

- A. tak
- B. nie

Zadanie 8. (0-1)

Dobierz najwłaściwszy rodzaj aktu prawnego do kwestii (zakresu) która ma być w nim uregulowana.

Zakres regulacji:

1. wprowadzenie opłat za odbiór śmieci
2. określenie ramowych zasad systemu podatkowego
3. ustalenie szczegółowych zasad rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych

Rodzaj aktu prawnego:

- a. ustawa
- b. rozporządzenie
- c. uchwała rady gminy

- A. 1-b, 2-a, 3-c
- B. 1-b, 2-c, 3-a
- C. 1-c, 2-a, 3-b
- D. 1-c, 2-b, 3-a

Zadanie 9. (0-1)

Wskaż ten organ wykonawczy jednostek samorządu terytorialnego, który jest wybierany w wyborach bezpośrednich.

- A. burmistrz miasta
- B. sejmik wojewódzki
- C. starosta powiatowy
- D. zarząd województwa

Zadanie 10. (0-1)

Uszereguj wybory odbywające się w Polsce pod względem wieku uzyskania biernego prawa wyborczego. Zaczynij od wyborów, w których prawo to uzyskiwane jest najwcześniej.

- A. 1. wybory do rad gmin i wybory prezydentów miast, 2. wybory do Sejmu i do Senatu
- B. 1. wybory do rad gmin, 2. wybory prezydentów miast, 3. wybory do Sejmu i do Senatu
- C. 1. wybory do rad gmin i wybory prezydentów miast i wybory do Sejmu i wybory do Senatu
- D. 1. wybory do rad gmin, 2. wybory prezydentów miast, 3. wybory do Sejmu, 4. wybory do Senatu

Zadanie 11. (0-1)

Wskaż, elementem jakiego rodzaju demokracji są wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych.

- A. demokracji pośredniej
- B. demokracji bezpośredniej

Zadanie 12. (0-1)

Czym prawnym zadaniem jest ocena działań ustawodawczych podejmowanych przez Sejm i Senat oraz ochrona obywateli przed ich skutkami?

- A. organizacji pozarządowych
- B. wyłącznie wyborców w trakcie wyborów
- C. wyłącznie władzy sądowniczej i wykonawczej
- D. Trybunału Konstytucyjnego i Rzecznika Praw Obywatelskich

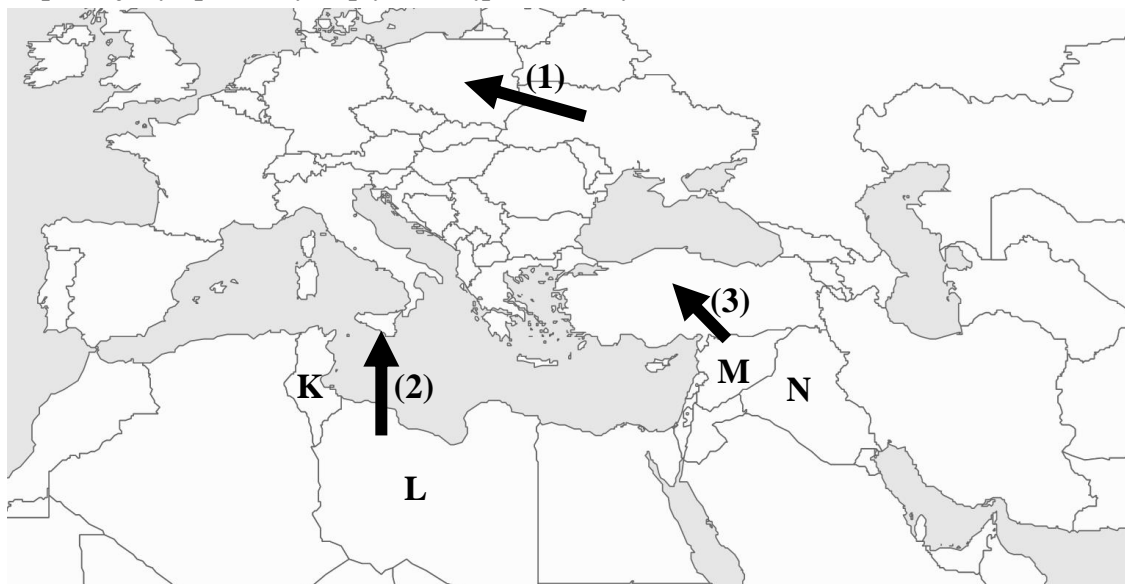
Zadanie 13. (0-1)

Dokończ zdanie.

Przekazanie samorządom przez władze centralne kompetencji w zakresie prowadzenia szkół podstawowych, gimnazjów i liceów jest przykładem realizacji zasady...

- A. pomocniczości
- B. państwa prawnego
- C. pluralizmu politycznego
- D. społeczeństwa obywatelskiego

Zapoznaj się z poniższą mapą, a następnie rozwiąż zadania 14-18.

Na mapie cyframi oznaczono strzałki wskazujące na przepływ imigrantów, zaś literami oznaczono państwa.

Źródło: [Wikimedia](#) (Gringer) z dn. 02.12.2016 r.

Zadanie 14. (0-1)

Na mapie strzałkami zaznaczono wybrane kierunki migracji. Wskaż dominującą przyczynę migracji na zaznaczonych szlakach.

- A. 1, 2 i 3 - ekonomiczna
- B. 1, 2 i 3 - związana z bezpieczeństwem (uchodźcy)
- C. 1 - ekonomiczna, 2 i 3 - związana z bezpieczeństwem (uchodźcy)
- D. 1 i 2 - ekonomiczna, 3 - związana z bezpieczeństwem (uchodźcy)

Zadanie 15. (0-1)

Wskaż literę, którą została oznaczona na mapie Syria.

- A. państwo K
- B. państwo L
- C. państwo M
- D. państwo N

Zadanie 16. (0-1)

Wojna domowa w Syrii wybuchła w 2011 r. i była jednym z elementów Arabskiej Wiosny Ludów, czyli serii protestów społecznych i konfliktów w państwach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu przeciwko ówczesnym władzom. Od tego czasu konflikt w Syrii skomplikował się. Żeby móc go analizować, konieczne jest rozpoznanie walczących stron. Wskaż główne strony tego konfliktu.

- A. opozycja syryjska (np. Wolna Armia Syrii) kontra Państwo Islamskie (ISIS)
- B. władze Syrii (na czele z Baszszarem al-Asadem) kontra Państwo Islamskie (ISIS)
- C. opozycja syryjska (np. Wolna Armia Syrii) kontra władze Syrii (na czele z Baszszarem al-Asadem)
- D. opozycja syryjska (np. Wolna Armia Syrii), władze Syrii (na czele z Baszszarem al-Asadem), Państwo Islamskie (ISIS) - wszystkie trzy strony są wzajemnie skonfliktowane

Zadanie 17. (0-1)

Który kierunek migracji był w 2016 r. wiodącym szlakiem docierania do Europy osób uciekających z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej?

- A. 1
- B. 2
- C. 3

Zadanie 18. (0-1)

Gościem audycji „Raport o stanie świata” w dniu 17.12.2016 r. była burmistrz Lampedusy, pani Guisi Nicolini. Jaki stosunek wyraziła pani burmistrz do kryzysu migracyjnego w Europie i roli państw europejskich w jego rozwiązaniu?

- A. uważa, że obowiązkiem jej i wszystkich Europejczyków jest udzielenie pomocy uchodźcom
- B. popiera politykę współpracy z państwami Afryki Północnej, której celem ma być powstrzymanie napływu uchodźców do Europy
- C. jest pełna uznania, że Polska przyjęła grupy uchodźców z Ukrainy i uważa, że w ten sposób Polska wypełnia zasadę europejskiej solidarności

Zadanie 19. (0-1)

Jakim mianem określa się współczesną amerykańską skrajną prawicę, reprezentującą poglądy nacjonalistyczne, silnie akcentująca krytykę politycznej poprawności oraz wykorzystującą symbolikę neonazistowską?

- A. Tea Party B. alt-prawica C. republikanie D. neokonserwatyści

Zadanie 20. (0-1)

W jaki sposób Fidel Castro doszedł do władzy na Kubie?

- A. w wyniku demokratycznych wyborów
B. w wyniku wsparcia udzielonego przez Stany Zjednoczone
C. w wyniku walki przeciw zbrodniczemu reżimowi Fulgencio Batisty
D. w wyniku zbrojnego obalenia dotychczasowego demokratycznego rządu

Zadanie 21. (0-1)

W audycji „Raport o stanie świata” w dniu 19.11.2016 r. omawiano temat post-prawdy. Opierając się na ww. audycji wybierz główne cechy charakteryzujące osobę mówiącą post-prawdę.

- 1. odwoływanie się do emocji odbiorców zamiast próby racjonalnego wyjaśnienia im swojego stanowiska**
- 2. przedstawianie absurdalnych, komicznych informacji w formie sugerującej, że są prawdziwe**
- 3. prezentowanie swoich przekonań, niezależnie od faktów przedstawianych przez rozmówcę**

- A. 1, 2 B. 1, 3 C. 2, 3 D. 1, 2, 3

Zadanie 22. (0-1)

Paul Collier w wystąpieniu „Dolny miliard” analizuje różne elementy demokracji pod względem ich wpływu na rozwój ekonomiczny państw. Który z analizowanych przez niego elementów demokracji sprzyja trwałemu rozwojowi gospodarczemu?

- A. tylko proces wyborczy
B. tylko mechanizmy kontroli i równowagi
C. oba elementy
D. żaden ze wskazanych elementów nie wykazuje związków z tempem rozwoju gospodarczego

Zadanie 23. (0-1)

Richard Wilkinson w wystąpieniu „Nierówność ekonomiczna szkodzi społeczeństwom” analizuje wpływ nierówności ekonomicznych na dobrostan społeczeństwa. Czy, zgodnie z jego analizą, zmniejszenie poziomu nierówności poprawia także sytuację (np. stan zdrowia) bogatszej części społeczeństwa?

- A. tak B. nie

Zadanie 24. (0-1)

Thomas Piketty w wystąpieniu „Nowe spojrzenie na kapitał w XXI wieku” wskazuje różne sposoby zmniejszenia skali nierówności majątkowych. Jeden z nich polega na spadku wartości nabywczej pieniądza. Tym samym w celu zakupu tego samego dobra konsument musi wydać więcej pieniędzy niż wcześniej, a z drugiej strony jego płaca nominalnie rośnie. Jaki sposób zmniejszenia nierówności został opisany powyżej?

- A. wojna B. inflacja C. wyłączenie D. opodatkowanie majątku

Zadanie 25. (0-1)

Dokończ zdanie.

Im liczniejsza jest w danym państwie klasa wyższa i niższa względem klasy średniej tym...

- A. bogatsze jest to państwo.
B. biedniejsze jest to państwo.
C. większe nierówności społeczne występują w tym państwie.
D. mniejsze nierówności społeczne występują w tym państwie.

Zadanie 26. (0-1)

Czy - zgodnie z koncepcją cyklu życia - kupowanie urządzeń energooszczędnych w użytkowaniu gwarantuje, że postępujesz zgodnie z zasadą zrównoważonej konsumpcji?

- A. tak B. nie

Zadanie 33. (0-1)

Jodła kaukaska, zanim zostanie kupiona przez polskiego konsumenta, przechodzi drogę z Gruzji (gdzie zbierane są nasiona) przez Danię (gdzie przygotowywane są sadzonki) do Polski (gdzie duńskie firmy posiadają uprawy drzewek). Czy taki łańcuch dostaw stwarza istotne ryzyko, że kupując choinkę przyczyniasz się do łamania praw człowieka (w szczególności praw pracowniczych)?

- A. tak
- B. nie

Zadanie 34. (0-1)

Spośród opisanych poniżej działań wybierz to, które jest przykładem „tragedii wspólnego pastwiska”.

- A. Marcin pobiera z internetu pirackie filmy, za których obejrzenie inni muszą zapłacić - poprzez bilety do kina lub zakup płyt bluray.
- B. Po lekcjach Monika i Maciek chcieli pójść na bezpłatną miejską plażę. Na plaży okazało się, że wszystkie miejsca do rozłożenia leżaka są już zajęte, w związku z czym musieli wrócić do domu.
- C. Martyna przy odrabianiu lekcji często korzysta z Wikipedii. Gdy pisała referat o zasadzie pomocniczości okazało się, że na stronie Wikipedii brakuje tego hasła. Po napisaniu referatu Martyna mogła uzupełnić hasło na Wikipedii, jednak tego nie zrobiła.

Zadanie 35. (0-1)

Miarą czego jest PKB? Wybierz kategorię, która jest bliższa temu miernikowi.

- A. majątku państwa
- B. dochodów państwa

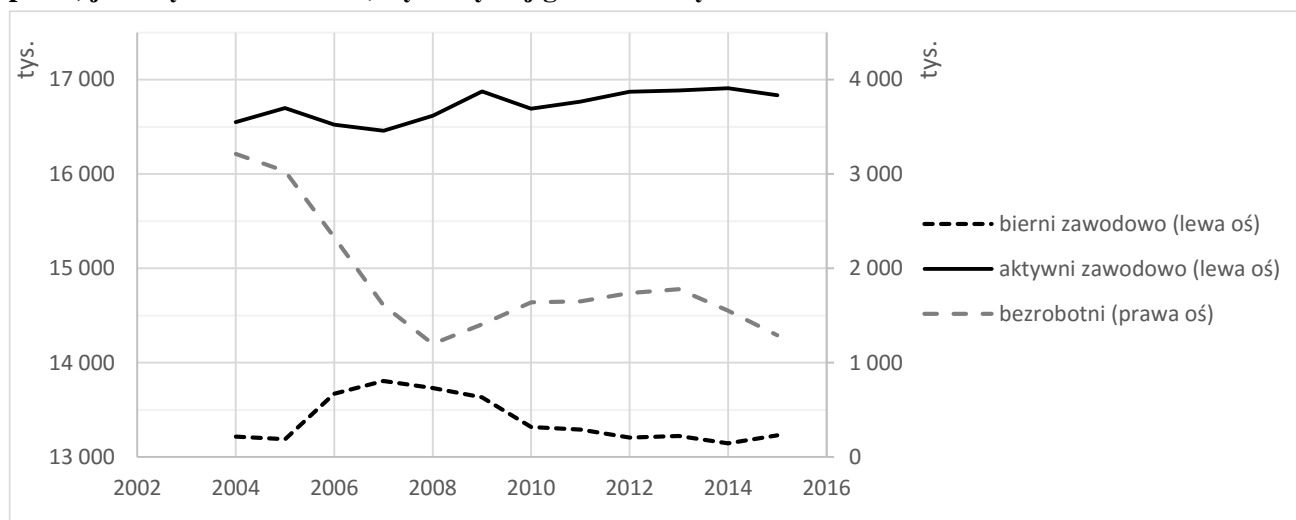
Zadanie 36. (0-1)

Spośród poniższych przykładów działań wybierz te, które mają wpływ na PKB.

1. posprzątanie swojego pokoju
2. napisanie artykułu na Wikipedii
3. pobranie wynagrodzenia za pracę
4. uprawianie sadu i sprzedaż jablek na targu
5. kupienie dostępu do elektronicznego wydania gazety

- A. 1, 2
- B. 2, 3, 4
- C. 3, 4, 5
- D. 1, 2, 3, 4, 5

Zapoznaj się z poniższym wykresem dotyczącym sytuacji na rynku pracy oraz opisem programu Rodzina 500 plus i, jeśli będzie to zasadne, wykorzystaj go do rozwiązania zadań 37-40.

Program Rodzina 500 plus to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Rodziny o niskich dochodach otrzymają wsparcie także na pierwsze lub jedyne dziecko. To nawet 6.000 zł netto rocznego wsparcia dla dziecka.

Źródło: GUS, MPiPS.

Zadanie 37. (0-1)

Wskaż grupę, do której zaliczają się osoby zarejestrowane jako bezrobotne.

- A. aktywni zawodowo
- B. bierni zawodowo

Zadanie 38. (0-1)

Jak zmieniła się liczba pracujących w latach 2004-2015?

- A. spadła
- B. nieznacznie wzrosła (o ok. 0,5 mln osób)
- C. wzrosła o ok. 15%
- D. nie da się odpowiedzieć na to pytanie na podstawie przedstawionych danych i wiadomości zawartych w źródłach

Zadanie 39. (0-1)

Rynek pracy można analizować wykorzystując mechanizm popytu i podaży. Wskaż, do której z tych kategorii zaliczają się osoby aktywne zawodowo.

- A. tworzą one podaż pracy
- B. stanowią one popyt na pracę

Zadanie 40. (0-1)

Program Rodzina 500 Plus jest elementem polityki prorodzinnej państwa. Niezależnie od tego, stanowi on również bodziec mający pobudzić wzrost gospodarczy. W tym kontekście zaklasyfikuj program Rodzina 500 Plus do jednego z rodzajów polityki gospodarczej państwa.

- A. polityka fiskalna
- B. polityka pieniężna

Zad.	Odp.	Umiejętności	Wiadomości	Źródła	Komentarz
1.	A	porządkowanie;	znajomość obowiązującej Konstytucji RP - zakres tematyczny Konstytucji; wspólne treści różnych konstytucji;	Po co ludziom konstytucja?, Ewa Łętowska;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "Nie do pomyślenia współcześnie jest jednak ustawa zasadnicza [...], która byłaby postanowień odnoszących się do obywateli. "Prawa i wolności", określające sytuację obywateli w państwie, to stały fragment wszystkich konstytucji. Z punktu widzenia "zwykłych ludzi" ten fragment konstytucji jest najważniejszy, ponieważ decyduje o ich pozycji, o tym, jak są oni traktowani przez władzę, i o tym, co władzy wobec obywateli "wolno". Ponadto sformułowane pytanie ma charakter koniunkcji i kładzie akcent na spełnienie dwóch warunków, czyli „najważniejszy rozdział Konstytucji RP” oraz bezpośredni wpływ na pozycję zwykłego obywatela w państwie”.
2.	D	selekcjonowanie;	wspólne treści różnych konstytucji;	Po co ludziom konstytucja?, Ewa Łętowska;	Odpowiedź D jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "obowiązki te [obywateli wobec państwa - przyp. CEO] powinny być wskazane przez ustawodawstwo zwykłe, przez nie regulowane, a co za tym idzie, kształtowane w bardziej doraźny sposób [...]. Konstytucja ma więc wyznaczać granicę tego, co państwu wolno wobec obywatela (wolności), i tego, czego obywatel może od państwa żądać (prawa)". Jednocześnie w źródle wskazano, że prawa obywatelskie są jednym z najważniejszych elementów konstytucji. Również zasady zmiany konstytucji i opis ustroju państwa są typowymi elementami każdej konstytucji - w przeciwieństwie do obowiązków obywatelskich.
3.	A	odtworzenie posiadanych informacji;	organy kontroli państwowej i ochrony prawa (zadania, kompetencje); wydarzenia społeczne, polityczne i gospodarcze w Polsce i na świecie z okresu od 1 października 2016 r.;	przekazy medialne;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ osoba przedstawiona na zdjęciu A to Adam Bodnar (RPO), na zdjęciu B - Julia Przyłębska (prezes Trybunału Konstytucyjnego), na zdjęciu C - Andrzej Rzepliński (były prezes Trybunału Konstytucyjnego), na zdjęciu D - Zbigniew Ziobro (Minister Sprawiedliwości).
4.	C	wskazywanie analogii;	samorząd uczniowski (władze, prawa ucznia, formy działania); organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej (zadania, kompetencje, skład i cechy członków, zasady wyboru, sposoby działania i przypadki zakończenia sprawowania funkcji);	KOSS, cz. 1: s. 45-46, 172;	Odpowiedź A jest błędna, ponieważ Prezydium Sejmu (tj. Marszałek i wicemarszałkowie) zajmują się koordynacją prac całej izby, a nie szczegółowym zajmowaniem się poszczególnymi zagadnieniami wchodzącymi w zakres prac parlamentu. Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "sekcje lub komisje to grupy zadaniowe złożone z uczniów, którzy mają podobne zainteresowania; są odpowiedzialne za wykonywanie poszczególnych działań". Tym samym sekcje samorządu pełnią funkcję analogiczną do komisji parlamentarnych, które - zgodnie z treścią źródła - komisja parlamentarna to "organ pomocniczy parlamentu, zajmujący się jedną z ważnych dziedzin polityki państwowej (np. sprawami zagranicznymi, rolnictwem, zdrowiem i opieką społeczną)." Odpowiedź D jest błędna, ponieważ posłowie podczas posiedzenia plenarnego mają za zadanie podejmowanie decyzji dot. losu danego projektu legislacyjnego, a nie szczegółową dyskusję nad jego treścią - właściwym miejscem takiej dyskusji są komisje parlamentarne.
5.	A	wnioskowanie;	prawo (funkcje, podstawowe zasady, rodzaje prawa, źródła, hierarchia aktów prawnych, procedury przyjmowania konstytucji, umów międzynarodowych, ustaw, rozporządzeń, aktów prawa miejscowego);	KOSS, cz. 2: s. 30;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ w głosowaniu posłowie opowiedzieli się przeciwko odrzuceniu poprawek Senatu (221 posłów spośród 403 głosujących opowiedziało się przeciwko odrzuceniu poprawek Senatu), czyli do Prezydenta RP skierowano wersję ustawy uwzględniającą poprawki Senatu. Zgodnie z treścią źródła, "Sejm może odrzucić stanowisko Senatu bezwzględną większością głosów (to znaczy za odrzuceniem musi opowiedzieć się więcej niż połowa posłów biorących udział w głosowaniu); w przeciwnym wypadku ustawa pozostaje w wersji ustalonej przez Senat."
6.	B	odtworzenie posiadanych informacji;	organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej (zadania, kompetencje, skład i cechy członków, zasady wyboru, sposoby działania i przypadki zakończenia sprawowania funkcji);	KOSS, cz. 2: s. 30;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "W ostatniej fazie procesu legislacyjnego nowa ustawa trafia do prezydenta. Jeśli prezydent ustawę podpisze, wchodzi ona w życie po opublikowaniu w „Dzienniku Ustaw”. Prezydent może zawetować ustawę – Sejm, aby przełamać sprzeciw prezydenta, musi zebrać w głosowaniu większość 3/5 głosów. Prezydent może skierować ustawę do Trybunału Konstytucyjnego w celu zbadania zgodności z konstytucją." Tym samym Prezydent RP nie musi podpisywać ustawy - może skierować ją do TK lub zawetować.

Zad.	Odp.	Umiejętności	Wiadomości	Źródła	Komentarz
7.	A	porównywanie; wykonywanie obliczeń;	organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej (zadania, kompetencje, skład i cechy członków, zasady wyboru, sposoby działania i przypadki zakończenia sprawowania funkcji);	KOSS, cz. 2: s. 30;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ do uzyskania pewności, że w każdym głosowaniu (niezależnie od liczby głosujących) będzie można uzyskać bezwzględną większość głosów konieczne jest posiadanie większości ustawowej liczby posłów (tj. co najmniej 231). Zgodnie z materiałem źródłowym, klub PiS dysponuje 234 głosami.
8.	C	łączenie;	prawo (funkcje, podstawowe zasady, rodzaje prawa, źródła, hierarchia aktów prawnych, procedury przyjmowania konstytucji, umów międzynarodowych, ustaw, rozporządzeń, aktów prawa miejscowego);	KOSS, cz. 2: s. 182, 185; KOSS, cz. 1: 44;	Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ określenie ramowych zasad systemu podatkowego może się odbyć tylko za pomocą ustawy (nie może to być rozporządzenie, ponieważ rozporządzenie jest wydawane w celu wykonania ustawy, a nie w celu wprowadzenia ogólnych zasad prawnych). Ustalenie szczegółowych zasad rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych może być wykonane bądź przez rozporządzenie bądź przez uchwałę właściwego organu samorządowego - tj. rady powiatu (szkoły ponadgimnazjalne podlegają powiatom, a nie gminom - zgodnie z treścią źródła "Ważnym partnerem szkoły pozostaje samorząd lokalny: organem prowadzącym dla szkół podstawowych i gimnazjów jest gmina, a dla szkół ponadgimnazjalnych – powiat.").
9.	A	selekcjonowanie;	samorządy terytorialne (rodzaje, zadania, zasady działania, organy, zasady wyboru, kompetencje);	KOSS, cz. 1: s. 74;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ wybory samorządowe dzielą się na wybory do rad gmin, rad powiatów, sejmików wojewódzkich oraz bezpośrednie wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Zgodnie z treścią źródła, "mieszkańcy gminy biorą więc udział w wyborach do rady gminy oraz przeprowadzanych jednocześnie wyborach burmistrzów, prezydentów miast i wójtów". Odpowiedź B jest błędna, ponieważ sejmik jest organem stanowiącym, a nie wykonawczym. Odpowiedź C jest błędna, ponieważ starosta jest wybierany przez radę powiatu. Odpowiedź D jest błędna, ponieważ zarząd jest wybierany przez sejmik.
10.	brak	W związku z brakiem poprawnej odpowiedzi, niniejsze zadanie jest unieważnione. Każdy uczestnik testu otrzyma za nie 1 punkt.			
11.	A	uogólnianie;	demokracja (rodzaje i ich zasady, historia w Polsce i na świecie, kryzys demokracji: legitymizacja władzy, populizm, ruchy skrajne – orientacja prawicowa i lewicowa, przyczyny, zagrożenia, przeciwdziałanie); wydarzenia społeczne, polityczne i gospodarcze w Polsce i na świecie z okresu od 1 października 2016 r.;	przekazy medialne; KOSS cz. 1., s. 88.;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ prezydent Stanów Zjednoczonych jest wybierany przez elektorów wybranych w wyborach bezpośrednich (czyli jest wybierany pośrednio, a nie bezpośrednio).
12.	D	wskazywanie przykładów;	sposoby zapewnienia osiągnięcia stanu zapisanego w ustawie zasadniczej; ograniczenia działań prawodawcy;	Po co ludziom konstytucja?, Ewa Łętowska;	Odpowiedź D jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "Ustawodawca zatem nie jest dziś traktowany ani jako święta, ani jako nietykalny, ani jako nieomylny, ani jako nieograniczony. Dowodem na to, że sam o tym wiec, jest istnienie trybunałów konstytucyjnych czy rzeczników praw obywatelskich, którzy kontrolują działanie władz nie tylko pod kątem widzenia zgodności z pisany prawem, ale także (w pewnej mierze) z zasadami słuszności i sprawiedliwości. [...] Trybunałowi Konstytucyjnemu ustawodawca nakazuje czuwać nad dochowaniem zasad konstytucyjnych [...]. Także ustawa o rzeczniku praw obywatelskich powiada, iż jego zadaniem jest badanie, czy wskutek działania lub zaniechania organów, organizacji i instytucji, obowiązanych do postrzegania i realizacji [...] praw i wolności obywatelskich, nie nastąpiło naruszenie prawa, a także zasad współżycia i sprawiedliwości społecznej".
13.	A	uogólnianie;	samorządy terytorialne (rodzaje, zadania, zasady działania, organy, zasady wyboru, kompetencje);	KOSS, cz. 1: s. 61;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "zgodnie z nią [tj. zasadą pomocniczości - przyp. CEO] państwo powinno służyć pomocą tylko tam, gdzie samorząd nie może sam sobie poradzić. Budową drogi lokalnej powinien więc zajmować się samorząd, ale autostrady przecinającej cały kraj – rząd".

Zad.	Odp.	Umiejętności	Wiadomości	Źródła	Komentarz
14.	C	wskazywanie przyczyn;	przyczyny migracji;	Program 3 Polskiego Radia, Raport o stanie świata: audycja z 17.12.2016; przekazy medialne;	Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ szlak nr 1 wskazuje na przepływ migrantów z Ukrainy do Polski. Zgodnie ze źródłem (Raport o stanie świata z 17.12.2016, 14'30"-15'30") w Polsce nie ma uchodźców - Polska nie przyjmuje osób uciekających przed wojną. Jednocześnie, zgodnie z przekazami medialnymi, do Polski przybyła rzesza imigrantów zarobkowych (np. http://forsal.pl/artykuly/992096,imigranci-z-ukrainy-coraz-czesciej-do-polski-przyjezdza-wykształcone-i-przedsiębiorcze-osoby.html). Szlak nr 2 wskazuje na przepływ imigrantów z Afryki Północnej do Włoch. Zgodnie ze źródłem (Raport o stanie świata z 17.12.2016, 20'50"-23'00") w 2016 r. obserwuje się przypływ uchodźców do Włoch. Szlak nr 3 wskazuje na imigrantów z opanowanej wojną Syrii do Turcji.
15.	C	odtworzenie posiadanych informacji;	mapa polityczna świata;	atlas;	Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ K to Tunezja, L to Libia, M to Syria, N to Irak.
16.	D	nazywanie;	współczesne konflikty między- i wewnątrzpaństwowe, terroryzm oraz łamanie praw człowieka – opis zjawiska (miejsca występowania, zaangażowane strony, kluczowe wydarzenia);	Program 3 Polskiego Radia, Raport o stanie świata: audycja z 10.12.2016; przekazy medialne;	
17.	B	porządkowanie;	migracje – opis zjawiska (rodzaje, formy, przebieg, szlaki, pozycja migranta w społeczeństwie, polityka migracyjna); przyczyny migracji;	Program 3 Polskiego Radia, Raport o stanie świata: audycja z 17.12.2016;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ zgodnie z fragmentem audycji (20'-22'), "jedna z dróg napływu imigrantów została jakoś opanowana - niewielu imigrantów dociera do Grecji", "ostatnie statystyki pokazują, że w tym roku do Włoch napłynęło o 20% ludzi więcej niż poprzednio".
18.	A	odtworzenie posiadanych informacji;	migracje – sposoby niwelowania problemu (instytucje wspierające migrantów i przykłady podejmowanych przez nie działań);	Program 3 Polskiego Radia, Raport o stanie świata: audycja z 17.12.2016;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ p. Nicolini mówi m.in., że "rząd wykazuje się pewnym egoizmem nacjonalistycznym. To jest niedobre. Jeśli solidarność jest odbierana osobom, które pukają do naszych drzwi, z pewnością tej solidarności zabraknie też w stosunku do osób, które mieszkają tutaj w środku. Prawa należą do wszystkich albo do nikogo. Dopóki są osoby biedne, które potrzebują naszej pomocy, my jesteśmy potrzebni. Dla osób, które uciekają przed wojną, to jest nie tylko ich prawo - to jest znak pokoju, to jest coś, co powinniśmy im dać".
19.	B	nazywanie;	partie polityczne (doktryny polityczne, przykłady w Polsce);	Program 3 Polskiego Radia, Raport o stanie świata: audycja z 03.12.2016;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ m.in. zgodnie z treścią źródła (ok. 9'-11'), przedstawiciele alt-prawicy uważają, że we współczesnym liberalnym świecie panuje zмова milczenia wokół kluczowych spraw (np. Islamu, feminizmu), która jest wmuszana przez mainstreamowe media.
20.	C	wskazywanie przyczyn;	klasyfikacja państw według: ustroju politycznego, formy państwa, ustroju ekonomicznego, jednolitości, stopnia scentralizowania, systemu partyjnego, systemu rządów);	Program 3 Polskiego Radia, Raport o stanie świata: audycja z 26.11.2016;	Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "to był człowiek, który za młodu włączył się w tzw. słuszną sprawę. [...] W latach '50 włączył się w nurt zbrojnego i pokojowego oporu [...] przeciwko wojskowej dyktaturze pułkownika Fulgencio Batisty".
21.	B	wskazywanie przejawów;	opinia publiczna (czynniki kształtujące, sposoby wyrażania, procedury badawcze);	Program 3 Polskiego Radia, Raport o stanie świata: audycja z 19.11.2016;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ cechy charakteryzujące post-prawdę zostały omówione w pierwszej części audycji (do 19').

Zad.	Odp.	Umiejętności	Wiadomości	Źródła	Komentarz
22.	B	wskazywanie zależności;	demokracja a rozwój;	TED, Dolny miliard, Paul Collier;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ zgodnie ze źródłem, "Od czasów koniunktury towarowej lat 70. nastąpiła jedna wielka zmiana, mianowicie rozpowszechnienie demokracji. Więc pomyślałem, że może to jest właśnie to, co odmienia sposób zarządzania w dolnym miliardzie. Może możemy pozwolić sobie na większy optymizm z powodu rozpowszechnienia demokracji. Więc przyjrzałem się temu. Demokracja w istocie ma znaczny wpływ - i niestety jest on niekorzystny. Demokracja robi jeszcze większy bałagan z koniunktury surowcowej niż autokracja. Na tym etapie już chciałem dać sobie spokój z badaniami ale okazuje się, że demokracja jest troszkę bardziej skomplikowana. Ponieważ istnieją dwa odrębne aspekty demokracji. Jest rywalizacja wyborcza, która określa jak zdobywasz władzę, i są mechanizmy zachowania równowagi i kontroli politycznej, które determinują, jak używasz władzy. Wygląda na to, że rywalizacja wyborcza szkodzi demokracji, podczas gdy silne mechanizmy równowagi i kontroli sprawiają, że koniunktura surowcowa jest dobra. Wszystko czego potrzebują kraje dolnego miliarda, to silny system wzajemnej kontroli i równowagi. One go nie mają. W latach 90. dostali demokrację błyskawiczną: wybory bez mechanizmów równowagi i kontroli".
23.	A	wskazywanie zależności;	nierówności wewnątrz społeczeństw (rodzaje: dochodowe vs majątkowe, aktualny i historyczny poziom w Europie i USA, relacja pomiędzy stopą wzrostu gospodarczego, stopą zwrotu z kapitału i nierównościami majątkowymi, sposoby ograniczenia nierówności majątkowych);	TED, Nierówność ekonomiczna szkodzi społeczeństwu, Richard Wilkinson;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ zgodnie ze źródłem, "Jak widać, Szwecja wypada lepiej niż Wielka Brytania we wszystkich klasach społecznych. Największe różnice są w klasach niższych, ale nawet w najwyższych wydaje się zachodzić pewna korzyść ze społecznej równości. Wykazujemy to na podstawie pięciu różnych zestawów danych, dotyczących skutków edukacyjnych i zdrowotnych w Stanach Zjednoczonych i na całym świecie. Wygląda na to, że to ogólna prawidłowość - wysoka równość przynosi najwięcej zmian na dole, ale ma też pozytywne skutki nawet na samej górze."
24.	B	nazywanie;	inflacja (wskaźnik cen dóbr konsumpcyjnych, optymalny poziom zmian cen, mechanizm powstawania i skutki: deflacji, hiperinflacji, stagflacji);	TED, Nowe spojrzenie na kapitał w XXI wieku, Thomas Piketty; KOSS, cz. 2: s. 123;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "inflacja to spadek wartości pieniądza wynikający ze wzrostu cen to-warów."
25.	C	wskazywanie zależności;	nierówności wewnątrz społeczeństw (rodzaje: dochodowe vs majątkowe, aktualny i historyczny poziom w Europie i USA, relacja pomiędzy stopą wzrostu gospodarczego, stopą zwrotu z kapitału i nierównościami majątkowymi, sposoby ograniczenia nierówności majątkowych);	TED, Nierówność ekonomiczna szkodzi społeczeństwu, Richard Wilkinson;	Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ zgodnie z przekazem źródła, jednym ze sposobów pomiaru nierówności jest wskazywanie jaki odsetek ludności posiada dany udział w dochodach/majątku. Jeśli odsetek ten jest większy (np. klasa wyższa, tj. posiadająca większe dochody/majątek względem pozostałej części społeczeństwa, jest liczniejsza), wtedy przyjmuje się, że nierówności są większe.
26.	B	wskazywanie zależności;	warunki życia i rozwój – opis zjawiska (rodzaje rozwoju: gospodarczy, społeczny, poziom rozwoju państw, HDI);	Edukacja globalna z klasą, Wybory konsumenckie a zużycie energii, Anna Rok;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "Warto jednak pamiętać, że okres użytkowania produktu to tylko część jego cyklu życia, niekoniecznie ta najbardziej energochłonna (np. w przypadku komputerów aż 81% energii zużywanej w całym cyklu życia przypada na proces produkcji). Poprzez cykl życia rozumie się zazwyczaj wszystkie etapy, które przechodzi dany produkt, począwszy od pozyskania surowców potrzebnych do jego produkcji, poprzez samą produkcję, transport i dystrybucję, aż po okres użytkowania i dalej utylizacji. Spojrzenie na cykl życia produktu, a nie tylko sam okres użytkowania, pomaga nam lepiej zrozumieć rzeczywisty koszt danego produktu czy urządzenia, zarówno w sensie ekonomicznym, jak i środowiskowym i społecznym. W ostatnich latach analizę cyklu życia wykorzystuje się często do oszacowania emisji gazów cieplarnianych związanych z danym produktem, a także np. zużycia wody w całym procesie produkcji."
27.	A	nazywanie;	popyt/podaż a wielkość popytu/podaży;	Khan Academy, seria Krzywa podaży: nagranie Cena produktu i popytu;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "rozmawialiśmy o prawie popytu, które mówi, że gdy inne czynniki są stałe i zwiększymy cenę produktu, to zmniejszy się wielkość popytu na ten produkt."

Zad.	Odp.	Umiejętności	Wiadomości	Źródła	Komentarz
28.	D	wskazywanie zależności; wskazywanie przykładów;	dobra substytucyjne i komplementarne;	Khan Academy, seria Krzywa popytu: nagranie Cena produktów i popytu;	Odpowiedź D jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, dobra substytucyjne są zamiennikami produktu, a komplementarne - produktami towarzyszącymi konsumpcji danego dobra.
29.	A	wskazywanie zależności;	czynniki wpływające na popyt i podaż; dobra substytucyjne i komplementarne;	Khan Academy, seria Krzywa popytu: nagranie Cena produktów i popytu;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "gdyby zaś spadły ceny dóbr substytucyjnych, moja krzywa [tj. krzywa popytu - przyp. CEO] przesunęłaby się w lewo." Sztuczne choinki stanowią dobro substytucyjne.
30.	B	wnioskowanie;	równowaga rynkowa;	Khan Academy, seria Równowaga rynkowa: nagranie Równowaga rynkowa;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, ilość równowagi jest wyznaczana przez przecięcie krzywej popytu z krzywą podaży. W przykładzie umieszczonym w teście, krzywa podaży musi uwzględniać podatek VAT (ponieważ on obowiązuje - producenci muszą go naliczyć przy sprzedaży choinek). Tak wyznaczony punkt przecięcia to punkt A.
31.	B	porównywanie;	nadwyżka konsumenta/producenta; bezzwrotna strata społeczna;	Khan Academy, seria Konsument i nadwyżka producenta;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ nadwyżka producenta wynosi ok. 60 mln zł rocznie (pole trapezu wyznaczonego przez kropkowaną linię, linię ceny netto - 80 zł oraz pionową oś układu współrzędnych). Nadwyżka konsumenta wynosi ok. 18 mln zł (pole trójkąta wyznaczonego przez krzywą popytu, linię ceny brutto - ok. 100 zł i pionową oś układu współrzędnych). Korzyści dla rządu to po prostu wpływ z VAT - wynoszą one ok. 12 mln zł (6 mln sprzedawanych choinek razy ok. 20 zł wpływu z VAT ze sprzedaży 1 choinki).
32.	C	porównywanie;	bezzwrotna strata społeczna;	Khan Academy, nagranie Opodatkowanie i bezzwrotna strata społeczna;	Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ w sytuacji braku podatku VAT, krzywą podaży stanowiłaby wykropkowana linia. Równowaga rynkowa przy takiej krzywej podaży leży w punkcie B.
33.	B	wskazywanie skutków;	warunki życia i rozwój – opis zjawiska (rodzaje rozwoju: gospodarczy, społeczny, poziom rozwoju państw, HDI);	przekazy medialne;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ Gruzja - zgodnie ze źródłami wskazanymi w zakresie wymagań - nie jest uważana za kraj nagminnie łamiący prawa człowieka, w tym w szczególności prawa pracownicze.
34.	B	wskazywanie przykładów;	zawodność rynku (ograniczenia konkurencji, efekty zewnętrzne, wspólne zasoby) i rola państwa w jej ograniczaniu;	Khan Academy, nagranie Tragedia wspólnego państwa;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ tragedia wspólnego pastwiska polega na korzystaniu z ogólnodostępnych dóbr w sposób uniemożliwiający ich wykorzystanie w przyszłości.
35.	B	wskazywanie zależności;	wzrost gospodarczy (ruch okrężny dóbr, usług i płatności oraz obliczanie PKB metodą dochodową i wydatkową, składniki PKB, wpływ inflacji na PKB, PKB per capita, budżet państwa, ograniczenia w stosowaniu PKB);	obserwatorfinansowy.pl, Dla PKB czas na emeryturę, Jan Cipiur;	Odpowiedź B jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "Koncept PKB w żadnym razie nie służy bowiem do oceny i porównań dobrobytu, bo wskaźnik ten nie mierzy wartości aktywów (majątku), ani sumy bilansowej. Dlatego czynią złą robotę i wprowadzają zamieszanie te osoby, które w celach niby-edukacyjnych próbują rozwijać akronim PKB w wyrażenia w rodzaju: „poziom krajowego bogactwa”."
36.	C	wskazywanie zależności;	wzrost gospodarczy (ruch okrężny dóbr, usług i płatności oraz obliczanie PKB metodą dochodową i wydatkową, składniki PKB, wpływ inflacji na PKB, PKB per capita, budżet państwa, ograniczenia w stosowaniu PKB);	obserwatorfinansowy.pl, Dla PKB czas na emeryturę, Jan Cipiur;	Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "Ciekawa jest sprawa z usługami darmowymi, choć nie bezkosztowymi. Znakomita większość użytkowników Internetu korzysta w Wikipedii, która powstaje wielkim, ale nieopłaconym (z reguły) wysiłkiem tysięcy encyklopedystów-wolontariuszy. Korzystanie jest darmowe, a PKB to koncept wyłącznie rynkowy i monetarny." Ponadto "Od początku dyskusje wywołuje nieuwzględnianie w PKB wielkiej pracy wykonywanej (głównie) przez kobiety w domu. Najkrócej problem ten ująć można za pomocą paradoksu wdowca, który poślubiając swą dotychczasową gospozię i zaprzestając wypłacania jej wynagrodzenia, obniża PKB swego kraju."
37.	A	wskazywanie zależności;	rynek pracy (stopa bezrobocia a siła robocza);	KOSS, cz. 2: s. 159;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "Siła robocza to wszyscy aktywni zawodowo, czyli ci, którzy bądź pracują, bądź poszukują pracy."

Zad.	Odp.	Umiejętności	Wiadomości	Źródła	Komentarz
38.	C	odczytywanie podanych informacji;	rynek pracy (stopa bezrobocia a siła robocza);	KOSS, cz. 2: s. 159;	Odpowiedź C jest poprawna, ponieważ w podanym okresie: - wzrosła liczba aktywnych zawodowo o ok. 0,5 mln osób - spadła liczba bezrobotnych o ponad 1,5 mln osób W związku z powyższym liczba zatrudnionych wzrosła o ok. 2 mln osób. W 2004 r. było ok. 13,5 mln zatrudnionych (liczba aktywnych zawodowo minus liczba bezrobotnych), w związku z czym wzrost w latach 2004-2015 wyniósł ok. 15% (2 mln/13,5 mln).
39.	A	nazywanie;	popyt/podaż a wielkość popytu/podaży; rynek pracy (stopa bezrobocia a siła robocza);	KOSS, cz. 2: s. 159;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, "Osoby, które poszukują zatrudnienia, reprezentują na rynku pracy podaż."
40.	A	uogólnianie;	inflacja a wzrost gospodarczy (podejście klasyczne i keynesowskie, polityka pieniężna i fiskalna);	Khan Academy, seria Polityka pieniężna i fiskalna;	Odpowiedź A jest poprawna, ponieważ zgodnie z treścią źródła, polityka fiskalna polega na oddziaływaniu na dochody i wydatki konsumentów - w przeciwieństwie do polityki monetarnej, polegającej na oddziaływaniu na płynność obiegu gospodarczego poprzez dostęp do pieniądza.